

PRAMĚŇ

Ročník XII

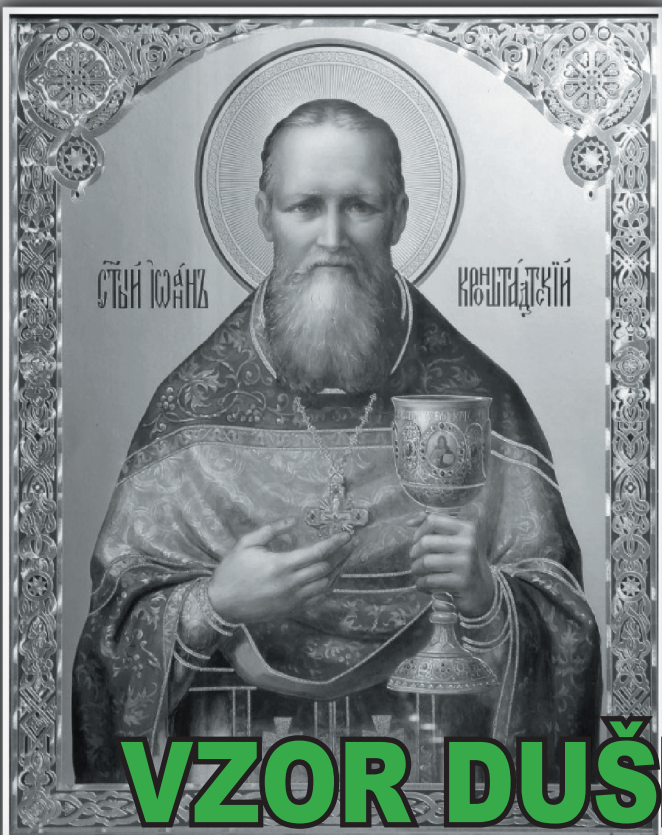
OKTÓBER 2014

Cena 0,40 €

Prepodobný Ján Kronštadtský

Sväté Písmo, Svätá Tradícia, liturgický a modlitebný život Christovej Cirkvi - to všetko je prameňom pravoslávnej duchovnosti. Táto je stará ako kresťanstvo samo. Celé dejiny Cirkvi nám hovoria o jej nezastupiteľnom mieste v živote veriaceho človeka. Zachovalo sa nám obrovské bohatstvo v patristických dielach Otcov, ktoré sú nasýtené svedectvami o nej, dokonca sa nájdú aj také, ktoré sú celé venované dôležitým otázkam duchovnosti.

Veľkým učiteľom pravoslávnej duchovnosti sa v 11. stor. stal ctihodný Simeon Nový Teológ. V 14. stor. sa objavujú dvaja veľkí teológovia východnej pravoslávnej duchovnosti - sv. Gregor Palama a Nikolaj Kabasilas. Treba pripomenúť aj nesporne veľký význam Athosu, ktorý sa stal významným centrom duchovného života a dal svetu vynikajúcich učiteľov tohto života a veľkú duchovnú skúsenosť, ktorá sa stala bohatstvom celého Pravoslavia. Na túto tradíciu nadviazalo mníšstvo slovanských pravoslávnych cirkví, najmä Ruskej, ktorá vybudovala viaceré centrá duchovného života.

VZOR DUŠPASTIERA A SKUTOČNÉHO KREŠŤANA

Z popredných učiteľov duchovnosti treba spomenúť sv. Paisija Veličkovského, Sergija Radonežského, Serafima Sarovského a biskupa Teofana (Zatvornika)

Z nedávnej minulosti si bezpochyby zaslúži miesto medzi týmito veľkými osobnosťami Cirkvi aj prepodobný Ján Kronštadtský. Tento veľký služobník Christovej Cirkvi si zaslúhuje pozornosť z viacerých dôvodov. Prvým je skutočnosť, že sa nejedná o človeka, ktorý žil niekedy v dávnej minulosti, čo je často krát príčinou nezájmu našej mládeže. Dnešný mladý človek totiž často argumentuje slovami: „Veď to bolo dávno, vtedy to možno bolo možné, ale dnes je iná doba, pokrok, vedeckotechnická revolúcia, kybernetický svet, umelá inteligencia...“; alebo: „To sú len rozprávky, legendy, nie sú o tom dôkazy...“. Avšak sv. Ján Kronštadtský žil iba pred sto rokmi a zachovalo sa o ňom ohromné množstvo faktov!

Druhým dôvodom, prečo je o. Ján u nás neznámy, je skutočnosť, že počas trvania socializmu nebolo možné publikovať o ňom vôbec nič, ani u nás, ani vo vtedajšom Sovietskom Zväze a ak, tak len cenzurované diela socialistických autorov, ktoré mali protináboženský charakter. Privediem niekoľko slov o.

Jána, ktoré pochopiteľne vyvolávali hnev, ba priam zúrivosť u neskorších mocipánov (komunistov) v Rusku: „...Ak to v Rusku pôjde takto a bezbožníci a anarchisti - šialenci nepodstúpia spravodlivý trest podľa zákona a ak sa Rusko neočistí od mnohej plevele, potom spustne ako dávne cárstva a mestá, ktoré Božia spravodlivosť zotrrela z povrchu zemskeho za ich bezbožníctvo a hriechosť ... Úbohá vlasť! Kedy budeš môcť bezstarostne žiť? Iba vtedy, keď sa budeš celým srdcom držať Boha, Cirkvi a lásky k cárovi ... Ruský človek! Kto ťa naučil nepokore a nezmyselným vzburám? Prestaňte šalieť! Stačí ... čím budeme my Rusi bez cára?“. Podobne sa sv. Ján Kronštadtský vyjadril aj na adresu tzv. ruskej inteligencie: „Čo povedať o mnohých duševných takzvaných inteligentoch, mladíkoch i dospelých, ba i sivovlasých, ktorí zavrhnú Christa a kresťanskú životnú filozofiu, a ktorí zbožšťujú svoj rozum? Čo povedať o týchto otrokoch tela a všetkých telesných žiadostivostí, o týchto zástancoch cudzoložného a hriechneho sveta, o odpadlíkoch Christa a Jeho Cirkvi, ... Jeho odkazu, bohoslužieb, tajín, pozemskej hierarchie podobnej nebeskej, anjelskej? Kto sú, odkiaľ a kam idú?

Akí z nich budú občania, akí služobníci cára a vlasti, akí otcovia a matky rodín? Mnohým inteligentom nie je nič sväté, zákonné ... Pre inteligenta - tolstojovca neexistuje Slovo Božie, podľa ktorého má žiť, ktoré učí dať Bohu, čo je Božie, a cisárovi, čo je cisárovo (Mt 22, 21), to on neuznáva, preto žije ako mu diktujú jeho vášne, ... riadi sa svojim krátkozrakým, slepým, rozvášneným rozumom... A zdanliví mudrci urobili sami zo seba šialencov. Zavrhlí pravú Božiu

cestu a vybrali si novú - falošnú, bezútešnú, skazonosnú“.

19. október 1829 - v tento deň sa narodil veľký svätec ruského národa, svätý spravodlivý otec Ján, Kronštadtský Divotvorca, vlastným menom Joan Iljič Sergiev v dedinke Sura Pinežského ujezda v Archangelskej gubernii. Tu, na d'alekom severe Ruska, v rodine chudobného dedinského klerika - d'jačka (žalmistu, čteca) Iliji Michajloviča Sergieva a jeho ženy Feodory, prvýkrát uzrel svetlo sveta tento veľký človek a ozajstný služobník nášho Pána Isusa Christa, ktorého prirovnávali k sv. Sergejovi Radonežskému. Je zaujímavé, že aj priezvisko o. Jána „Sergiev“ je veľmi podobné menu tohto veľkého svätca ctihodného Sergeja. Ani rodičom, ani nikomu druhému nemohla prísť na um myšlienka, že tomuto suchému chlapčekovi je súdené zosilnieť telom i duchom a prehovoriť potom k národu, nielen v celom Rusku, ale aj d'aleko za jeho hranicami. Už od raného detstva sa o. Ján javí ako ideál poslušnosti, pokory a nežnej synovskej lásky. Počas života vo vážnych prípadoch nepozerajúc na to, že sám je kňazom, učiteľom mravnosti, sa neustále obracal za radou k svojej matke, hoci to bola žena negramotná a podľa mnohých dnešných ľudí nemohla dávať žiadne rady človeku, ako bol o. Ján.

Po skončení Akadémie sa stal o. Ján jerejom - kňazom. S akými myšlienkami a pocitmi prijal na seba tento stav? Netreba zamlčovať to, že niektorí, ktorí prijímajú kňazský stav, nemyslia pritom na nič. Ich duša sa nenapĺňa pocitmi horúcej oduševnenosti slúženia Christovi „do poslednej kvapky krvi“. O. Ján nepristupoval k tomuto stavu s takými pocitmi. On sa pozeral na pastierske slúženie ako na najvyššiu službu na zemi, vyššiu než všetky ostatné služby. A túto službu, tento veľký dar, sa snažil zachovať si až do smrti.

Vo svojom Denníku o. Ján píše: „Stojím pred prestolom Boha Všemohúceho, Ktorý zveril do mojej modlitby a opatery cárov a kráľovstvá celého sveta, celý svet, hlavne cárstvo ruské a ruského cára s jeho domom, jeho palác a vojsko, celú Cirkev, hierarchiu, biskupov, kňazov, Christových diakonov, všetkých klerikov a ľudí, každé mesto a krajinu, s tými, čo vo viere v nich prebývajú, stojím pred prestolom Všemohúceho, v Ktorého moci je nebo i zem, všetky živly, svetlo, vzduch, oheň, voda, zem a všetky jej plody, súš i more, všetky živočíchy zemské i vodné, Ktorý mi dal právo orodovať pred Ním za príhodné počasie, za ochranu pred zemetrasením, ohňom, mečom, nájazdom nepriateľov a vnútornými, vzájomnými rozbrojmi, pred všetkým nešťastím, ktoré postihuje ľudí za ich hriechy.

Stojím pri samotnom Prameni života všetkého stvorenstva, pri samotnom Prameni milosti, očistenia a spásy. Stojím pred samotnou nedostupnou, všemilostivou, nekonečne múdrou a všemohúcou Mocou, Ktoej sa klania všetko živé - na nebi i na zemi. Akým teda musím byť ja, postavený na takúto výšku, pri takejto svätyni, pri takej veľkoleposti, pri takej neopísanej Moci pri takej Vznešenosti? V pravde predstavujem Christovo tajomstvo, Cherubínov, vysoká je moja služba a ja som pritom hriešnik, trpiaci a nemocný. Hospodine, Ty sám ma upokoj, aby som mohol prijať túto službu“.

Jeden z mnohých príkladov nevšednej úcty, v akej ho mal ruský národ uvádza redaktor kronštadtských novín a neskorší autor jednej z mnohých biografii o. Jána N. I. Bolšakov vo svojej knihe *Istočnik živoy vody, opisaniye žizni i dejatel'nosti otca Joanna Kronštadtskaho*, kde píše: „Na svojich cestách po Rusku som sa stretával s fotografiami o. Jána ako v nádherných palácoch, tak v skromných chalúpkach. Tieto fotografie boli umiestnené na čestných miestach v dome, kam prostý človek dáva len to, čo mu je drahé. Raz som bol prinútený stráviť noc u jedného zámožného statkára v Saratovskej gubernii. V jeho dome visel portrét o. Jána spolu s portrétmi cára a cárovnej... - „To je náš modlitebník, Bát'uška“, - spokojne objasňoval pán domáci. - „On sa za Cára, Cárovnú, za celý cársky palác Bohu modlí ... Skrze neho možnože aj ruská zem, my všetci sme silní a žijeme ... Predlí Pane Bože jeho dni! ...“.

Popularita o. Jána siahala d'aleko za hranice Ruska. Dokazuje to celá séria listov, ktoré dostal v čase svojho pobytu na Kryme: z Ríma, Neapola, Benátok, Berlína, Viedne, Mníchova, Graca. Obsah všetkých listov je skoro rovnaký. V každom ide o nemocného, nemocný, ktorí počuli o zázračnej sile modlitby o. Jána a preto sa naň obracajú s prosbou o pomoc. Modlitbou a skladaním rúk o. Jána sa liečili aj najťažšie choroby, keď medicína si už nevedela rady. Boli uzdravovaní posadnutí, slepí, ba dokonca sú svedectvá o vzkriesení mŕtvych!

Bohoslužby pravoslávnej Cirkvi pokladal o. Ján za vysokú školu teológie. Počas bohoslužby sa stával naozajstným prostredníkom medzi Bohom a národom, ktorý prosil o odpustenie ich hriechov, bol tým ohnivkom, ktoré spájalo Cirkev pozemskú, ktorú on viedol s Cirkvou nebeskou, medzi členov ktorej vystupoval v tieto minúty svojím duchom. Čítanie o. Jána z klirosu nebolo obyčajným čítaním, bol to skutočný, živý rozhovor s Bohom a Jeho svätými, čítal nahlas, jasne, zrozumiteľne a jeho hlas prenikal do hĺbky duše modliaceho sa človeka.

Všetky vozhlasy a výzvy vo sv. liturgii prednášal tak, akoby v chráme tvárou v tvár videl Boha a rozprával sa s Ním. Slzy dojatia mu stekali po tvári, no ani si ich neuvedomoval. Bolo viditeľné, že počas bohoslužieb o. Ján prežíval celú históriu našej spásy, hlboko a silne pociťoval celú lásku Spasiteľa k ľudskému rodu, cítil Jeho utrpenia.

Takéto slúženie hlboko pôsobilo na všetkých prítomných. Nie všetci k nemu prišli s pevnou vierou, jedni s pochybami, iní s nedôverou, tretí zo zvedavosti. No tu všetci prechádzali duchovným prerodom, nedôvera a pochybnosti sa strácali a všetci pociťovali teplo viery. Prijímajúcich bývalo tak veľa, že na Prestole stálo niekoľko čiaš, z ktorých dávalo prijímať viacero kňazov. Takéto prijímanie trvalo aj dve hodiny.

Všeobecná spoveď bola jedinečnosťou v pastierskej službe o. Jána. Na vykonávanie tejto spovede v Kronštade dostal o. Ján osobitné povolenie od Posvätnéj Synody. Keďže v podstate dnes neexistuje poriadok takejto spovede, privediem ju podrobnejšie tak, ako ju opísal N. I. Boľšakov vo svojej knihe: „Pred tým, než bolo prijímanie o. Ján vychádzal na ambon a tu vykonával známu všeobecnú spoveď. Chrám bol stále plný, do Andrejevského chrámu sa vošlo až 5 000 ľudí. O. Ján oslovil tieto tisíce a vyzval ich k pokániu: Hriešnici a hriešnice podobní ako ja! Prišli ste do tohto chrámu, aby ste priniesli Pánu Isusu Christu, nášmu Spasiteľovi pokánie v hriechoch a potom pristúpili k prijímaniu Sv. Tajín... či ste sa pripravili na prijatie toho veľkého Tajomstva? Či viete, akú veľkú zodpovednosť nesiem pred Prestolom Všemohúceho, ak pristúpite nepripravení? Vedzte, že sa kajáte nie mne, ale Samému Hospodinovi, Ktorý je neviditeľne prítomný medzi nami a Ktorého Telo a Krv sa v tejto minúte nachádza na oltári...“

Po niekoľkých precítených slovách pokračoval: „Počúvajte, ... budem čítať modlitby pokánia!“ A začal čítať modlitby. Po prečítaní každej pripojil ešte jej vysvetlenie. Z národu najprv bolo počuť sem tam vzdychy, no postupne hukot narastal, až nakoniec celý chrám vrel ako rozbúrené more. „Báťuška odpusť, báťuška zmluj sa, všetci sme hriešnici, pomodli, pomodli sa za nás...“ Takéto hlasy sa ozývali odšadiaľ. O. Ján sťažka utíšil národ a pokračoval v čítaní a objasňovaní modlitieb pokánia. Jeho slová sú jemné, hlas upokojujúci, trochu smutný. Po prečítaní modlitieb a ich výklade o. Ján hlasno zvolal: „Kajajte sa, kajajte v čom ste hrešili!“

To, čo nasledovalo v tieto minúty sa veľmi ťažko, ba, ani sa nedá opísať. Napätie dosahovalo vrchol. Bolo to akoby sa rozbúrila oceán. Niektorí plakali potichu, niektorí nahlas, iní stáli ticho. Ďalší zase nahlas pred všetkými kričali a vyznávali svoje hriechy: „Nemodlím sa, kľajem, hnevám sa, som zlostný...“ atď.

V tom čase o. Ján stál hlboko rozčítaný tým všetkým. Jeho ústa šepkali modlitbu, ruky skrížené na prsiach, stál ako prostredník medzi nebeským Sudcom a kajúcimi sa hriešnikmi. Po jeho tvári sa kotúľali slzy, zakrýval si vtedy rukami tvár, no slzy pomaly padali na zem. Prečo plakal? Kto si môže dnes predstaviť jeho duševné rozpoloženie v takýchto minútach? O. Ján plakal a jeho slzy sa zlievali so slzami národa, ako pravý pastier Christovho stáda smútil a radoval sa so svojimi ovečkami. A tieto ovce, ktoré boli zablúdené a hriešne, keď videli slzy v očiach svojho pastiera ešte viac sa zahanbili a vyrazili ešte väčšie slzy a táto čistá rieka slz pokánia stekala ešte mohutnejšie k Prestolu Božiemu omývajúc svojimi vlnami začiernené hriechmi ľudské duše.

„Kajajte sa, kajajte!“ - opakoval čas od času o. Ján. Inokedy zase obrátil sa na ľubovoľnú časť chrámu a tam vtedy všetci

cítali jeho pohľad. Vtedy na tom mieste ešte hlasnejšie sa ozývali náreky a vyznania. Potom zase ustali do predchádzajúcej intenzity, aby vypukli opäť na inom mieste, podľa toho, kam sa zahľadel o. Ján. Ako silne vládol touto masou národa! Vtedy by snád' skutočne stačilo vyzvať ich na cestu za o. Jánom a všetci by šli aj na smrť za svojím pastierom...

V takomto stave sa veriaci nachádzali zhruba päť, šesť minút. Potom ich o. Ján utišoval, a keď už bolo počuť len sem tam tiché stony, hovoril: „Počúvajte! Boh daroval mne, ako aj všetkým kňazom moc viazať a rozväzovať hriechy človeka... Počúvajte pozorne, budem čítať modlitbu rozhršenia. Skloňte svoje hlavy a ja nad vami rozprestriem epitrichil, požehnám vás a dostanete od Boha odpustenie hriechov“.

Tisíciky hláv sa pokorne sklonilo a čítala sa modlitba rozhršenia. O. Ján zobral koniec epitrichila a pozdvihol ho na všetky štyri svetové strany, požehnal zhromaždenie. Aká je to slávna a tajomná chvíľa! Zmieruje sa nebo so zemou, hriešnici s Bez-hriešnym. Po tejto modlitbe všetci pocítili ľahkosť na duši. Akoby každému spadol zo srdca kameň, ktorý ho tlačil. V tejto chvíli mnohí videli na soleji Samotného Christa, ako žehná a odpúšťa národu jeho previnenia! Aké rozmery dosahovala ich viera v tieto minúty!

Potom nasledovalo sv. Prijímanie. Po modlitbe *Viruju Hospodi i ispoviduju...* celý dav sa pohol smerom k čaši. Koľko pokoja a tichej radosti bolo možné vidieť na tvárach týchto ľudí. Po zaambonnej modlitbe o. Ján vychádzal na soleju a s krížom v ruke pozdravil radostne všetkých prijímajúcich. A bolo vidieť, ako radostne ďakoval národ drahému báťuškov, táto masa žiariviacich duchovnou radosťou veriacich, ktorí do spovede a prijímania boli ako bludné ovce a teraz sa prinavrátili k Pastierovi a Vládovi našich duší (1 Petr. 2, 35)“.

Na záver uvediem jednu z jeho myšlienok, ktorá vyjadruje jeho celkový pohľad na dôležitosť bohoslužby: „Celý kruh bohoslužieb v pravoslávnej Cirkvi je usporiadaný tak, aby skutočný kresťan žil už tu na zemi nebeským životom, životom svätým, v neprestajnej službe Bohu, v jednote s Bohom a v spoločenstve s Božími anjelmi a so všetkými svätými“.

jerej Marek GUBÍK

Sv. Teofan Zatvornik – O uponáhľanej modlitbe

Uponáhľaná modlitba neprináša ovocie

Nech sa vám stane pravidlom nikde sa neponáhľať. Modlite sa tak, aby každé slovo, ktoré ste povedali, bolo zrozumiteľné umu a prešlo srdcom. Musíte bojovať s odvahou vojaka. Keď vám nepriateľ našepkáva: „Urob to, urob tamto...“, odpovedzte mu: „Ja viem, čo robím. Nepotrebujem tvoje rady. Odíd!“

Duša sa sýti jedine modlitbou. Ak je vaša modlitba len povrchná, nemá to žiaden zmysel. Pre toto vaša duša zažíva frustráciu a hlad...

PRAVOSLÁVIE V KOŇUŠI A JEHO OKOLÍ

Historický pohľad na pravoslávnu filiálnu obec Koňuš - pokračovanie.

V 19. a 20. stor. sa zdalo, že na východnom Slovensku a Podkarpatskej Rusi Pravoslávie úplne zničia, ale začali sa vracat' vysťahovalci z USA a Ruska a tí dali podnet na obnovu pravoslávnej viery, ktorá tu ešte žila medzi národom. V Amerike bol iniciátorom pre návrat do Pravoslávia duchovný Alexej Tóth, bývalý pedagóg a profesor na Gréckokatolíckom seminári v Prešove v r. 1879 – 1889, ktorý pricestoval do USA v októbri 1889. Vracali sa aj zajatci z I. svetovej vojny z Ruska, kde chodili do pravoslávnych chrámov. Pravoslávie v Uhorsku sa úradne zachovalo len medzi Srbmi. Tých Uhorská moc potrebovala ako bojovníkov proti Turkom a dovolila im vyznávať svoju pravoslávnu vieru. Medzi Srbmi sa únia neuzavrela. V čase pokoja aj Srbom odoberali ich privilégia. Preto, keď začali na východnom Slovensku a Podkarpatskej Rusi veriaci prechádzať do pravoslávnej Cirkvi, prislúchali títo veriaci podľa platného zákona jurisdikčne do Srbskej Pravoslávnej Cirkvi. Nastala tu náboženská a národná obroda. Lenže štátna správa nedovoľovala, aby srbský pravoslávny duchovný mohol pôsobiť na Zakarpatsku alebo na východnom Slovensku. Toto sa stalo až po vzniku ČSR po r. 1918, po rokoch neúomnej námahy pravoslávnych veriacich, duchovných a biskupov.

Po pripojení Podkarpatskej Rusi k Ukrajine, chceli takmer všetci optovať do ČSR. Za tri mesiace podali občania 23 168 žiadostí k optovaniu. Proti zasiahol I. Turjanica, nariadil uzavrieť hranice a prechody za hranice sa trestali ako vlastizrada. Tak odišlo len 3 693 optantov. Stalin zamietol myšlienku pripojenia „ukrajinského“ marmarozského okruhu (17 ukrajinských obcí) a slovenského Prešovska k Zakarpatskej Ukrajine (POP, I.: Dějiny Podkarpatskej Rusi v datech, Praha 2005, s. 437 – 439).

Biskup Damaskin (1931 – 1939) odsudzoval všetko, čo bolo proti celistvosti československého štátu a čo ho mohlo narušovať. Všetko svoje úsilie venoval projektu vybudovania administratívneho ústredia eparchie, biskupského sídla, kde mal vzniknúť komplex budov určených pre konzistórium (poradný zbor biskupa v správnych veciach), bohoslovecké učilište a pre ďalšie správne orgány, aj katedrálu. V r. 1935 začali vydávať noviny Pravoslávny karpatoruský vestník, zaviedol duchovné cvičenia pre duchovných, aj pre veriacich. V r. 1936 sa podarilo dobudovať biskupskú rezidenciu v Mukačevke. Podľa úradnej štatistiky z r. 1936 mala mukačevsko - prešovská eparchia - 130 farností, 18 monastierov a 140 000 veriacich. Počet všetkých duchovných, mníchov a mnišok bol 417 (GERKA, M.: Dejiny Pravoslávnej cirkvi na Slovensku; In: Pravoslávny kalendár 2009 /stolový/ Damaskin (Grdaničsky) mukačevsko - prešovský biskup (1931 – 1938). Bol odvolaný a zvolený za biskupa americko - kanadského. Novým biskupom mukačevsko - prešovským sa stal Vladimír Rajič, profesor chlapčenského gymnázia v Belehrade. Za predbežného konzultovania s československým štátom, bol v r. 1938 zvolený za biskupa a v tom roku ho aj vysvätili a ustanovili za biskupa mukačevsko - prešovského (MAREK, P. – BUREHA, V.: Pravoslavní v Československu v letech 1918 – 1953, Brno 2008, s. 342 – 343).

V noci z 13. na 14. marca zahájili Karpatskí Sičovici povstanie proti čs. armádnym oddielom v Chuste. Sičovici boli založení v Chuste podľa vzoru nacistických SA a SS. Bola to vojenská organizácia, ktorá mala 5 000 bojovníkov. Haličanov toto tu podnietilo, že sa tu rodí nezávislá Ukrajina a hlásili sa do tejto organizácie. Zo zajatých 51 sičovícov

boli len štyria miestni Rusíni a ostatní boli haličskí emigranti. Skutočnými organizátormi tohto hnutia boli nemecké tajné služby, ktoré potrebovali mať „fakty“ o neudržateľnosti situácie v Česko - Slovensku. Sičovici na svoje nacionalistické dobrodružstvo zaplatili životom. Nespokojných Maďarov premiér odškodnil tým, že im dal Užhorod, Mukačevu a okolie. Metropolitou urobil Chust. Budapešti to bolo málo a naliehala na Hitlera, aby im dal celé Zakarpatsko. To sa nakoniec v tajnej dohode uskutočnilo. V r. 1939 bol v Chuste otvorený nemecký konzulát. V okolí Rachova bol založený koncentračný tábor, prvý na území Československa.

V r. 1939 (23. - 24. marca), keď maďarské vojsko obsadilo Sobrance a Sninu s ospravedlnením, že obnovujú „historické hranice“ Užskej župy, pod tlakom Nemecka, slovenská strana Maďarsku vyhovel. Potom si Maďari začali robiť ďalšie nároky na slovensko – maďarských jednaniach v Budapešti v r. 1939 (27. marca a 4. apríla), kde sa pokúšali rozšíriť svoje územie a požiadavku na celé východné Slovensko, až po rieku Poprad. Avšak neuspeli. Maďari 18. marca 1939 ukončili obsadenie územia Podkarpatskej Rusi. Pravoslávni veriaci, ktorí žili na území ČSR sa ocitli koncom 30 - tých rokov 20. stor. pod nadvládou troch krajín: fašistického Nemecka a jeho protektorátu (Čechy a Morava), klerofašistického Slovenského štátu a Hortyovského fašistického Maďarska. Pravoslávnych veriacich považovali za nebezpečných pre Maďarsko, považovali ich za kolaborantov a pripravovateľov vstupu Ruska do Podunajskej oblasti. Pravoslávni veriaci zase veľmi trpeli od maďarských úradov a samotný akt návratu gréckokatolíkov do Pravoslávia bol nimi považovaný za politický akt proti maďarskej vláde. Maďarská vláda zakázala srbskému pravoslávne biskupovi mukačevsko - prešovskému Vladimírovi (Rajičovi) (1938 – 1945) styky s jemu podriadenými pravoslávnymi farnosťami na Slovensku (SVJET PRAVOSLAVIA, 1948 č. 1 - 2, s. 15). Biskup Vladimír nebol maďarským občanom, preto mu vládou bolo navrhnuté, aby on aj duchovní prijali maďarské občianstvo. Keď toto odmietol, bol na neho uvalený policajný dozor. Maďarsko pokladalo Srbsko za nepriateľa a tak sa biskup Vladimír ocitol vo veľmi zložitej situácii. V r. 1940 maďarské úrady prerušili všetky vzťahy so Srbskou Pravoslávnu Cirkvou. V r. 1941 mu bolo znemožnené vykonávať jeho biskupskú službu. Dostal sa do väzenia. Po skončení druhej svetovej vojny bolo Mukačevsko - prešovské biskupstvo rozdelené. Časť Zakarpatska vytvorila Mukačevsko - užhorodské biskupstvo a so súhlasom Srbskej Pravoslávnej Cirkvi prešli do jurisdikcie Ruskej Pravoslávnej Cirkvi. Časť, ktorá bola na Slovensku, bola konštituovaná ako Prešovsko - slovenské biskupstvo, tak isto so súhlasom Srbskej Pravoslávnej Cirkvi sa stalo súčasťou Exarchátu Ruskej Pravoslávnej Cirkvi so sídlom v Prahe (GERKA, M.: Tamže, Vladimír (Rajič), biskup mukačevsko - prešovský (1938-1945).

/uverejnené na pokračovanie/

mitr prot. ThDr. Štefan HORKAJ

... BOLA RAZ JEDNA DIŠPUTA

Rodiskom sv. Metoda a jeho brata sv. Konštantína – Cyrila bolo mesto Tesaloniky /Solún/, hlavné mesto gréckej Makedónie a správne centrum tém Východorímskej ríše. Čo do významu bolo druhým mestom po Konštantínopole /Carihrade/ a nachádzalo sa v zálive Egejského mora, a aj dnes je druhým dôležitým administratívnym, kultúrnym a náboženským centrom Grécka. Sídli tu aj Solúnska univerzita s Pravoslávnou bohosloveckou fakultou, na ktorej študujú, resp. pokračujú v štúdiu aj absolventi našej Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity. V r. 1984 tu bol postavený veľkolepý chrám sv. apoštolom rovných sv. Cyrila a Metoda. Tiež možno spomenúť, že Tesaloniky boli druhou kresťanskou obcou v Európe, založenou sv. apoštolom Pavlom.

Otec sv. Cyrila a Metoda bol Lev, ktorý zastával úrad "drugária pod stratégom", ako hovorí Život sv. Konštantína /Cyrila/. Drugáriovia boli velitelia vojenských oddielov v počte 2000 mužov. Niekoľko drugárii tvorilo tému, na čele ktorej bol veliteľ nazývaný stratégos. Drugárius Lev bol teda veliteľom v oblasti, kde sa rozprávalo po grécky a po sloviensky, ako to vidíme zo slov cisára Michala III. „... a Solúnčania všetci čisto po sloviensky rozprávajú“ /Život sv. Metoda/.

mesiacoch gramatiku a potom sa venoval ďalšiemu štúdiu, osvojil si Homéra /grécka výslovnosť /Omír/ a geometriu, u Leva a Fótia dialektiku a všetky filozofické náuky, okrem týchto i rétoriku, astronómiu, muziku a všetky ostatné grécke študijné odbory“ /Život sv. Konštantína – Cyrila IV./.

Po ukončení štúdií na univerzite bol vysvätený na diakona a stal sa chartofylaxom /bibliotekárom/ pri patriarchovi Ignatijovi, čo bola vysoká cirkevná hodnosť, avšak v tomto úrade dlho nevydržal a odišiel do monastiera na brehoch Bospora, ktorý Gréci nazývali Stenon, úzky, t. j. Úzke more, kde ho našli až po šiestich mesiacoch.

Odmietol sa vrátiť do úradu patriarchu Ignatija, ale prijal miesto profesora filozofie na Cisárskej univerzite na miesto svojho učiteľa sv. Fótia, ktorý bol menovaný za riaditeľa cisárskej kancelárie a po niekoľkých rokoch za prvého štátneho tajomníka, a napokon bol sv. Fótius zvolený za konštantínopolského patriarchu.

Podľa života sv. Metoda bol sv. Metod určený na službu v štátnej správe. Životopisec, zrejme sv. Kliment, hovorí, že keď sa cisár dozvedel o

jeho schopnostiach, menoval ho za archonta v oblasti obývanej Slovienmi. Archontovia boli volení vládcovia určitej oblasti už v starom Grécku. Volili sa na určité obdobie, obyčajne

Mladosť sv. Cyrila a Metoda

Sv. Metod sa narodil približne v r. 815. Bol jedným zo siedmych detí a jeho matka sa volala Mária. Pri sv. krste dostal meno Michal, a až po prijatí mníšstva prijal mníšske meno Metod. Sv. Metod spolu so svojim mladším bratom sv. Konštantínom – Cyrilom získal základné vzdelanie v Solúne. Už v ich mladosti ich postihlo nešťastie. Zomrel im otec v dôsledku zranenia, ktoré utrpel v bitke so Slovienmi, ktorí došli až na Peloponéz v južnom Grécku a odmietali platiť Východorímskej ríši dane. Aby zmiernil obavy svojej ženy o budúce vzdelanie svojich synov, sľúbil svojej žene Márii na smrteľnej posteli, že sa o nich postará Ten, Ktorý vládne nad všetkými kresťanmi. Bolo zvykom cisárskeho dvora postarať sa o siroty po vyšších štátnych úradníkoch a dôstojníkoch.

Sv. Konštantín – Cyril dostal najvyššie vzdelanie na Cisárskej univerzite v Konštantínopole. Cisárska univerzita bola založená už v 4. stor., ktorú v čase vysokoškolských štúdií svätých bratov reorganizoval Teoktist. Ten za rektora univerzity určil filozofa Leva Matematika, bývalého solúnskeho metropolitu a za profesora filozofie menoval spoločensky a vedecky úspešného, všestranne vzdelaného a pracovitého Fótia, neskoršieho konštantínopolského patriarchu, ku ktorému pevným priateľstvom priľnú obaja bratia, zvlášť sv. Konštantín. Pod jeho vedením sa Konštantín naučil „v troch

na jeden rok a ich voliteľnosť závisela od určitých podmienok, ako je majetnosť, urodzenosť a osobné vlastnosti. Ako archont pôsobil sv. Metod v oblasti niekde v okolí Tesaloník /Solúna/, pravdepodobne pri rieke Strymón, kde žili Slovieni, lebo ovládal už od svojej mladosti sloviensky jazyk.

Sv. Metod zastával funkciu archonta v r. 843 – 856. V tretej kapitole jeho Života sa dozvedáme, že po niekoľkých rokoch sa vzdal svojho úradu a stal sa mníchom na hore Olymp v severozápadnej Malej Ázii, ktorý bol vtedy najvýznamnejším strediskom východorímskeho mníšstva.

Do tohto monastiera sa uchýlil aj sv. Konštantín – Cyril po štátnom prevrate v Konštantínopole. Zostal tam, kým sa vyjasnila politická situácia. Pravdepodobne počas svojho pobytu v monastieri bol vysvätený na kňaza. Tu ho tiež zastihla správa, že má ísť na misijnú cestu ku Chazarom. Životopisec, sv. Kliment Carihradský, hovorí, že cisár začal hľadať filozofa a keď ho našiel, vysvetlil mu chazarskú záležitosť.

Na záver tohto článku uvedieme, že slovo filozof pochádza z gréčtiny zo slova filós /priateľ, milovník/ a slova sofía /múdrosť/; do slovenčiny by sa dalo preložiť aj výrazom priateľ múdrosti.

/pokračovanie/ Mgr. Pavel TKÁČ

Společná mezinárodní komise pro teologický dialog mezi Římskokatolickou církví a Pravoslavnou církví

KOMUNIKÉ z 13. plenárního zasedání

Třinácté setkání Společné mezinárodní komise pro teologický dialog mezi Římskokatolickou církví a Pravoslavnou církví se konalo mezi 15. a 23. zářím 2014 v jordánském Ammánu, ve městě s dlouhou historií, spjatou s kořeny křesťanství. Velkodušným hostitelem setkání byl Jeho Blaženost Teofil III., patriarcha jeruzalémský.

Přítomných bylo 23 katolických členů, několik se nemohlo setkání zúčastnit. Zastoupeny byly všechny pravoslavné církve kromě Bulharského patriarchátu, konkrétně Ekumenický patriarchát, Alexandrijský patriarchát, Antiochijský patriarchát, Jeruzalémský patriarchát, Moskevský patriarchát, Srbský patriarchát, Rumunský patriarchát, Gruzínský patriarchát, Kyperská církev, Řecká církev, Polská církev, Albánská církev a Církev v českých zemích a na Slovensku. (Naši místní církve zastupovali michalovsko - košický arcibiskup Jiří R. Stránský a archim. ThDr. Marek Krupica, ThD. /pozn. překladatele/)

Komise pracovala pod vedením svých dvou spolupředsedů, kardinála Kurta Kocha a metropolity Jana z Pergamonu, jimž asistovali dva spolesekretáři, metropolita Gennadios ze Sassimy (Ekumenický patriarchát) a Mons. Andrea Palmieri (Papežská rada pro napomáhání křesťanské jednotě).

Během úvodního plenárního zasedání, které se konalo ve středu 17. září v al-Makhtas, na místě křtu Ježíše Krista, byli členové komise vřele přivítáni hostitelem, Jeho Blažeností patriarchou Teofilem III., který zdůraznil, že „nemůže existovat žádný skutečný dialog bez přítomnosti a inspirace Ducha svatého, protože právě Duch svatý nás uvádí do plnosti pravdy (viz Jan 3, 16).“

Ve své odpovědi oba spolupředsedové poděkovali za pohostinství, které členům komise nabídl Jeruzalémský patriarchát, dále poukázali na složitou situaci na Blízkém východě a na význam skutečnosti, že se toto setkání koná právě v jordánském Ammánu.

V sobotu 20. září katoličtí členové komise slavili ve farnosti Naší Paní z Nazaretu Eucharistii, jejímž hlavním celebrantem byl kardinál Kurt Koch. Ten ve své homilii poznamenal, že „křesťané již jsou mnohými způsoby sjednoceni, a to především v mučednictví našich bratří a sester, patřících do různých církví a církevních společenství.“ Po bohoslužbě byla podávána apoštolským nunciem v Jordánsku a Iráku, arcibiskupem Giorgiem Linguou, slavnostní večeře.

V neděli 21. září konali pravoslavní členové komise Bož-

skou Liturgií v katedrále Uvedení Páně do chrámu, která náleží Jeruzalémskému patriarchátu. Hlavním celebrantem byl metropolita Chrysostomos z Messinie, bohoslužby se zúčastnili i katoličtí členové komise. Místní biskup metropolita Benedikt z Filadelfie (Jeruzalémský patriarchát) pak odevzdal své „srdečné přivítání členům komise, kteří se účastní Božské Liturgie v tomto historickém chrámu“ a všechny přítomné požádal „o modlitbu za pokojnou koexistenci všech křesťanů a dalších náboženských společenství v tomto strádajícím regionu.“ Odpoledne členové komise navštívili tzv. Chrám Mapy a horu Nebo.

V pondělí 22. září se odpoledního plenárního zasedání zúčastnili Jeho Blaženost patriarcha Teofil III. a Jeho královská Výsost princ Ghazi bin Muhammad. Princ Ghazi odevzdal všem přítomným pozdravy Jeho Veličenstva krále Abdalláha II. bin al-Husajna Jordánského a vyjádřil svůj osobní zájem o rozvoj dialogu. Zdůraznil také, že žádný duchovní, intelektuální nebo teologický dialog nemůže být přerušen krizí. Připomenul nedávnou návštěvu Jeho Svatosti papeže Františka a vyjádřil přání, aby se Společná komise opět sešla v blízké budoucnosti v Jordánsku. Princ také pozval Jeho Svatost Ekumenického patriarchu Bartoloměje k návštěvě Jordánska. Jeho Blaženost patriarcha Teofil spolu s oběma spolupředsedy vyjádřili svoji vděčnost Jeho královské Výsosti princ Ghazimu bin Muhammadovi za pomoc s organizací celého setkání. Později večer byla jménem patriarchy Teofila III. podávána členům komise oficiální večeře na rozloučenou.

Během prvního dne setkání se římskokatoličtí a pravoslavní členové komise sešli, jak je zvykem, k odděleným jednáním za účelem koordinace společné práce. Pravoslavní mimo jiné hovořili o návrhu textu, připraveného na pokyn 12. plenárního zasedání komise ve Vídni koordináčním výborem v Paříži v r. 2012. Tématem předkládaného textu byla „synodalita a primát“. Katolíci se rovněž zamýšleli nad předkládaným návrhem textu ve snaze zlepšit jeho formulaci a zareagovat na některé metodologické nedostatky.

Jelikož se nad předkládaným textem vznášelo mnoho nejasností, komise se rozhodla vypracovat nový text, který byl následně do detailu prodiskutován a opraven. Komise rozhodla, aby byl tento nový text předložen k diskusi na příštím setkání koordináční komise za účelem jeho dalšího prohloubení a rozšíření s tím, že se k němu vyjádří následující plénum Společné komise.

Členové komise, shromáždění poblíž posvátných míst spjatých se křtem Ježíše Krista, pozdvihli svůj hlas, aby vyjá-

-dělili své hluboké znepokojení nad tím, že křesťané a příslušníci dalších náboženských tradic celého (blízkovýchodního) regionu jsou soustavně pronásledováni, vyháněni ze svých domovů a vražděni. Členové komise s nimi všemi vyjadřují svoji solidaritu a zároveň zcela odmítají tvrzení, že takové strašlivé zločiny mohou být ospravedlňovány ve jménu Boha nebo náboženství. Ve svých modlitbách (členové komise) pamatovali na všechny tyto (trpící) bratry a sestry a vyjádřili upřímnou vděčnost všem těm, kteří se snaží pomoci miliónům uprchlíků a vyhnanců. Zvláště pak poděkovali Jeho Veličenstvu králi Abdalláhovi II. bin al-Husajnovi Jordánskému za to, že se tomuto úkolu tak příkladně věnuje. Modlili se také za všechny náboženské vůdce regionu, aby pokračovali v pomoci svým lidem a udržovali naživu touhu (uprchlíků a vyhnanců) vrátit se zpět do svých zemí a domovů, které byly v nedávné době okupovány a často i znesvěceny. Komise snažně žádá mezinárodní světové společenství, aby vážně naslouchalo těmto (náboženským) vůdcům ve snaze zasáhnout a najít co nejučinnější

způsob ochrany všech, kdo jsou pronásledováni, aby tak byla zajištěna další životaschopná přítomnost křesťanství na Blízkém východě. Členové komise rovněž opět apelují, aby byli osvobozeni alespoň metropolitě Mar Gregorios Yohanna Ibrahim a Boulos Yazigi, kněží, řeholníci a vůbec všichni, kdo byli uneseni. Kéž Bůh zkrátí tyto těžké časy a daruje pokoj, spravedlnost a smíření celému regionu!

Ve snaze zdůraznit pocit sounáležitosti se strádajícími navštívili oba spolupředsedové, doprovázení dalšími členy komise, v sobotu 20. září centrum pro uprchlíky v Ammánu, kde se mohli na vlastní oči přesvědčit o akutních potřebách uprchlíků a naslouchat děsivým příběhům, které doprovázejí jejich tragickou situaci.

Setkání Společné komise se neslo v duchu přátelství, důvěry a spolupráce. Členové si váží štědré pohostinnosti přijímající (jeruzalémské) církve a svěřují další rozvoj dialogu do modliteb věřících.

Ammán, Jordánsko, 22. září 2014.

Generální duchovní na archijerejskej liturgii vo Veľkých Kapušanoch

Vo sviatok Povýšenia Pánovho Kríža, 14. septembra 2014, sa konala vo Veľkých Kapušanoch slávnostná svätá liturgia. Pri tejto príležitosti veriaci mali možnosť privítať medzi sebou vzácných hostí, podplukovníka Mariána Bodolló, generálneho duchovného Ekumenickej Pastora

račnej služby v OS SR a OZ SR, ktorý je duchovným Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania a primátora mesta Veľké Kapušany, Mgr. Petra Petrikána.

Slávnostná svätá liturgia sa začala privítaním Michalovsko - košického arcibiskupa, vladyku Juraja. Bohoslužby sa zúčastnili duchovní, ktorí spoločne so svojimi veriacimi prišli, aby sa podelili s domácimi o takýto krásny duchovný zážitok. Svätú liturgiu slúžil vladyka Juraj za účasti duchovenstva - mitr. prot. Jána Chomu, mitr. prot. Ladislava Bilého, kancelára Pravoslávnej cirkvi na Slovensku, prot. Iva Ozimaniča, správcu farnosti Bežovce, prot. por. Simona Czapa, vojenského duchovného a protodiakona Matúša Spišáka.

Po svätej liturgii nasledovala posviacka novovystavanej zvonice a zvona, ktorý je zasvätený uhorskému kráľovi svätému Štefanovi. V deň chrámového sviatku bola v chráme vystavená aj ikona s pozostatkami svätého Štefana, ktorej veriaci sa mali možnosť pokloniť.

prot. por. Mgr Simon CZAP

Nám samým, a nie Bohu sú potrebné naše modlitby! On vie, dávno predtým než Ho začneme prosiť, čo potrebujeme. On, Premilosrdný, vylieva Svoje hojné milosti aj na tých, ktorí ho neprosili. Nám je nevyhnutná modlitba – ona totiž, nás robí „svojimi“ pre Boha. Bez modlitby je človek Bohu cudzí. Ale čím viac sa ponára v modlitbe, tým je bližšie Bohu.

svätý Ignatij (Brjančaninov)

MATKA BOŽIA NESKLAMALA

Milost' Presvätej Bohorodičky

V 70-tych rokoch minulého storočia skupina ruských duchovných prišla na Svätú Horu Athos. Keď sa jeden deň vyšli prejsť po okolí, narazili na opustený skýt. Rozhodli sa, že v nasledujúci deň tam poslúžia liturgiu. Spýtali athoských mníchov na ten skýt a dozvedeli sa, že tam už dávno nikto nežije ani neslúži.

Keď na druhý deň začali slúžiť liturgiu, zrazu vidia, ako sa do tohto starého chrámu plazí staručký mních. Bol veľmi starý, staroba mu už dávno nedovoľovala chodiť, akurát takto - plaziac sa, presúval sa z miesta na miesto. O ňom ani najstarší mnísi Sväto - Pantelejmonského monastiera nepočuli. Zdá sa, že to bol jeden z ešte predrevolučných mníchov. Keď sa stariec doplazil k udivenej skupine v chráme tichučko zašeptal:

- **Matka Božia ma nesklamala.**
... **Ona mi sľúbila,**
že ešte pred smrťou
príjmem Sväté Dary
Christovho Tela a
Krví.

Prijal Eucharistiu, a
skutočne, zomrel priamo
v chráme.

*Athoské histórie o.
Savvatija*

Keď sa Boh stáva prostriedkom, a nie cieľom života

Je veľkým omylom, keď sa Boh nestane cieľom, ale prostriedkom života. Žiaľ, väčšine ľudí je Christos nepotrebný. Ľudia potrebujú, aby sa im darilo, aby v ich živote bolo všetko v poriadku; a Boh pre mnohých je potrebný len k naplneniu tejto túžby.

Aby sa nerozpadla rodina – treba sa v chráme zosobášiť; aby deti neboli choré, aby sa im darilo – treba ich pokrstiť, priniesť k Prijímaniu; aby sme nedostali „z očí“, aby nám „neporobili“ - treba piesok z mohly nejakého populárneho svätca posypať v uhloch domu, či svätenej soli...; pije ktosi v rodine – treba čítať Akafist k Neupivajemej Čaši; ... a mnoho, mnoho ďalšieho. Vidíme, že všetka námaha sa vynakladá nie k tomu, aby sme boli s Bohom a žili životom v Duchu Svätom, ale k tomu, aby sme to, či ono, dosiahli od Boha. Boh sa javí ako garant nášho vysnivaného bezproblémového života.

Syn môj, - hovorí Christos, - daj Mi svoje srdce, a všetko ostatné ti Sám dám, veď ľudské srdce dokonca môže pojať Božie kráľovstvo. Hľadajte najprv kráľovstvo Božie a jeho spravodlivosť, a všetko ostatné sa vám pridá, - prikazuje Hospodin tým, ktorí Ho nasledujú.

- otec Nikodím

Človek prežije vo svojom živote množstvo okamihov, ktoré prejdú len tak, bez toho, aby si ich nejako všimol, či dlhšie zapamätal. Avšak niektoré chvíle sa mu vryjú do pamäte na celý život.

Stanú sa nezabudnuteľnými a neopakovateľnými, stanú sa začiatkom niečoho, čo trvá celý život. A presne takýto okamih dňa 1. októbra, rovno pred 20-timi rokmi, prežíval dnes **mitroforný protojerej Bohuslav SENIČ**, keď sa chrámom ozývalo jednohlasne AXIOS! AXIOS! AXIOS!

K 20. Výročiu prijatia Kňazstva

V jednej vzácnej knihe je napísané, že láska je múdrosťou srdca. A práve tí, ktorí si vybrali kňazské povolanie, majú vzácny dar šíriť lásku a nádej v Trojjediného Boha. Život kňaza je na jednej strane neprestajná obeta, boj a nesenie kríža nielen svojho, ale aj pomoc pri nesení kríža jemu Bohom zvereneho stáda. Avšak, na druhej strane je to nevysloviteľná láska a radosť z možnosti byť nositeľom Božieho svetla a Božej pravdy. Veľkosť kňazstva nádhorne opísal svätý Ján Zlatoústý, keď vysvetľuje, že kňaz je počas svojej služby viac ako anjel, pretože len kňaz dokáže pozdvihnúť čašu, v ktorej sa nachádza samotný Boh.

„Otče, počas tejto Vašej služby Bohu sa určite mnohokrát striedali pekné chvíle s menej peknými, no práve tá pomoc a dar od milostivého Boha Vám pomohli zanechať v obciach, v ktorých ste pôsobili teplo v srdciach Vašich veriacich. Preto, týmito pár riadkami, by sme sa chceli pozastaviť a v mene celej cirkevnej obce v Sobranciach, ale aj všetkých pravoslávnych Michalovsko - košickej eparchie, poďakovať za vašu 20 ročnú službu pre Christovu Cirkev pri prestole Všemohúceho Boha. Na mnohaja i blahaja lita!“

Veriaci PCO Sobrance